

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.llyw.cymru

Adroddiad Blynyddol Llywodraeth Cymru 2015 ar Reoli Grantiau

Cynnwys

	Tud.
Rhagair gan yr Ysgrifennydd Parhaol	ii
ADRAN 1: CYFLWYNIAD	1
ADRAN 2: GWELLIANNAU O RAN RHEOLI GRANTIAU	1
(i) Gwelliannau Llywodraeth Cymru	1
(a) Arweiniad a Chefnogaeth	1
(b) Cyfathrebu	2
(c) Arolygon Cwsmeriaid	3
(d) Hyfforddiant	4
(e) Llywodraethu	5
(f) Systemau TG	6
(g) Gweithio gydag Eraill	6
(h) Mesur Cydymffurfiaeth	7
(ii) Gwelliannau WEFO	9
(a) Ymatebion i Adolygiadau'r Comisiwn Ewropeaidd	11
(b) Hyfforddiant	10
(c) Gwirio gan WEFO (Hapwiriadau)	10
(d) Adolygiadau Prosiect	11
ADRAN 3: CYLLID	11
(i) Cyllid gan Lywodraeth Cymru	11
Sector Cyhoeddus	13
Sector Preifat	15
Trydydd Sector	15
(ii) Cyllid gan WEFO	16
ADRAN 4: CAMAU NESAF AR GYFER RHEOLI GRANTIAU	17
(i) Camau Nesaf Llywodraeth Cymru	17
(ii) Camau Nesaf WEFO	18

Rhagair gan yr Ysgrifennydd Parhaol

Darparodd Llywodraeth Cymru gyllid grant o dros £13.7 biliwn yn 2014/15 gyda dros £3.7 biliwn yn cael ei ddarparu fel cyllid grant wedi'i dargedu (wedi'i neilltuo). Mae hyn yn gyfran sylweddol iawn o gyllideb Llywodraeth Cymru ac, felly, mae gwella'r modd y mae grantiau'n cael eu rheoli yn parhau i fod yn un o'm blaenoriaethau ar gyfer y sefydliad.

Mae'r cyllid yn cefnogi ystod aruthrol o sefydliadau, busnesau a phrosiectau ar hyd a lled Cymru. Mae graddfa ariannol ac amrywiaeth eang y mathau o gyllid grant yr ydym yn eu gweinyddu yn golygu ei bod hi bob amser yn bwysig bod ein prosesau a'n gwaith datblygu staff yn cyrraedd y safonau uchaf posibl. Eleni, rydym wedi cyflwyno hyfforddiant newydd a gwneud gwelliannau pellach i'n system TG. Bellach mae dros 730 o staff Llywodraeth Cymru wedi cael hyfforddiant ar bynciau amrywiol yn ymwneud â'r cylch cyllido. Mae gwaith adolygu grantiau wedi arwain at ddatblygu canllawiau arfer da a chyflwynwyd cymuned ymarfer i gefnogi cyd-weithwyr ac annog trosglwyddo gwybodaeth a sgiliau. Mae'r gwaith gwella ar ein systemau TG wedi arwain at well system diwydrwydd dyladwy sy'n gysylltiedig â'r system taliadau grant.

Mae'n bleser gennyf nodi bod y gwaith yr ydym wedi'i wneud i wella ein prosesau grantiau hefyd wedi bod o ddefnydd i sefydliadau eraill, gyda chyd-weithwyr yn Swyddfa'r Cabinet a gweinyddiaeth Gogledd Iwerddon yn manteisio ar ein profiadau ar hyn o bryd, a Swyddfa'r Cabinet yn rhoi rhai o'n modelau gweithio ar waith. Eto i gyd, mae pethau'n mynd o'i le o bryd i'w gilydd ac rydym yn parhau i wynebu achosion lle na chaiff yr arian cyhoeddus a gaiff ei ddyrannu i dderbynwyr ei ddefnyddio'n briodol. Eithriadau prin yw achosion o'r fath – mae'r rhan fwyaf o'n derbynwyr grantiau'n gweithredu mewn modd darbodus a gofalus ac nid ydynt yn tynnu sylw anffafriol at eu hunain – ond mae angen i ni fod yn wyliadwrus bob amser

I grynhoi, rwy'n eithaf balch o'r cynnydd a wnaed yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, ond nid wyf yn hunanfodlon o gwbl. Mae hon yn rhan fawr a phwysig o waith ein sefydliad, ac mae'n anorfod fod yna bob amser bosiblwydd o risg ariannol a risg i'n henw da. Bydd angen inni gynnal ein hymrwymiad i welliant parhaus yn ystod y flwyddyn sydd i ddod.

Syr Derek Jones
Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru

ADRAN 1: CYFLWYNIAD

1.0. Fel yn y blynyddoedd diwethaf, mae'r Adroddiad Blynyddol hwn yn rhoi manylion am yr heriau a wynebwyd a'r cynnydd a wnaed wrth wella rheolaeth grantiau yn Llywodraeth Cymru. Mae hefyd yn amlinellu'r heriau sydd o'n blaenau a'r gwelliannau sydd wedi'u cynllunio ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod mewn cyfnod o ailstrwythuro sefydliadol a gostyngiad mewn cyllid cyhoeddus.

1.1. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi manylion cyllid a ddarparwyd yn uniongyrchol o Lywodraeth Cymru a hefyd o Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO). Diffiniad Llywodraeth Cymru o 'grant' yw'r holl daliadau heb eu caffael i gyrff allanol neu unigolion am weithgareddau sy'n gysylltiedig â chyflawni amcanion polisi neu rhwymedigaethau statudol Llywodraeth Cymru.

ADRAN 2: GWELLIANNAU O RAN RHEOLI GRANTIAU

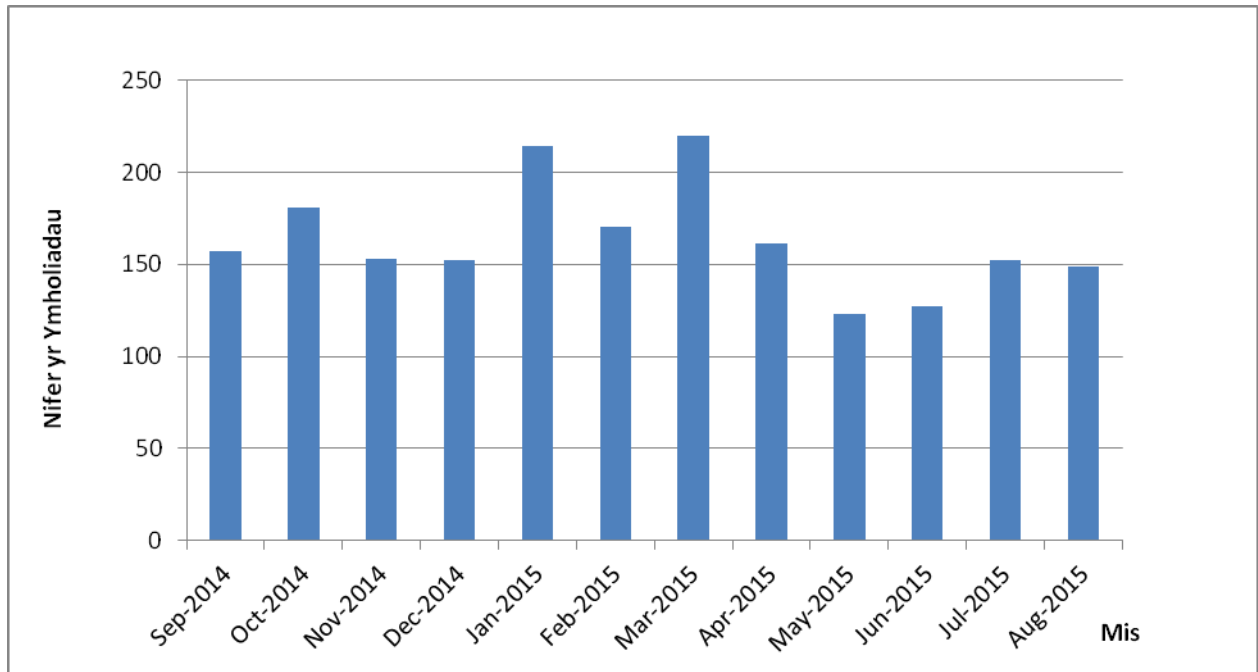
(i) GWELLIANNAU LLYWODRAETH CYMRU

a) Arweiniad a Cefnogaeth

2.0. Erys yn wir mai cysylltu'n uniongyrchol â'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yw'r peth cyntaf y dylai swyddogion sydd eisiau cefnogaeth ac arweiniad ar reoli grantiau ei wneud. Mae tua 2,000 o ymholiadau e-bost wedi cael eu datrys yn y flwyddyn ddiwethaf, yn ogystal â rhoi cefnogaeth unigol ac ymateb i ymholiadau ffôn. Mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau hefyd yn darparu cyfleuster ymholiadau e-bost ar gyfer gyrff allanol a hyd yma eleni ymdriniwyd â thros 350 o ymholiadau.

2.1. Mae'r gwaith rheoli grantiau yn Llywodraeth Cymru yn parhau i gael ei gefnogi gan gasgliad o ganllawiau, templedi a rhestrau gwirio. Cryfhawyd rhagor ar hyn drwy ychwanegu Canllawiau Arfer Da rheolaidd, cylchlythyrau a Chymuned Ymarfer Grantiau (gweler paragraffau 2.8 a 2.9). Mae'r templed dyfarnu grantiau safonol yn parhau i gynnig ffordd strwythuredig o sicrhau cysondeb o ran grantiau ledled Llywodraeth Cymru.

Ffigur 1: Cymharu Ymholiadau, Medi 2014 i Awst 2015

Medi 2014	Hyd 2014	Tach 2014	Rhag 2014	Ion 2015	Chwe 2015	Maw 2015	Ebr 2015	Mai 2015	Meh 2015	Gor 2015	Aws 2015
157	181	153	152	214	170	220	161	123	127	152	149

Ffynhonnell: System ishare Llywodraeth Cymru

b) Cyfathrebu

Cyfathrebu Cyffredinol

2.2. Yn Adroddiad Blynyddol 2014, gwnaeth Llywodraeth Cymru ymrwymiad i rannu arfer da a materion cyffredin a ganfyddid o fewn y gymuned grantiau ehangach. Datblygwyd Canllawiau Cydymffurfio â Grantiau a Chanllawiau Arfer Da ar gyfer themâu allweddol sy'n rhoi manylion ynghylch arferion presennol ynghyd â dulliau amgen mwy effeithiol.

2.3. Hyd yma, mae tair set o ganllawiau wedi'u cyhoeddi ar "Reducing the use of Hard Copy Documentation", "Using Minimum Standards" a "Writing Desk Instructions".

2.4. Cyflwynwyd hefyd ffyrdd amgen o godi ymwybyddiaeth o faterion allweddol, gan gynnwys defnyddio posteri mewn ardaloedd y mae llawer o bobl yn cerdded drwyddynt, cylchlythyr chwarterol a chyflwyno Cymuned Ymarfer Grantiau (gweler paragraffau 2.8 a 2.9).

Cyfathrebu am Ddiwydrwydd Dyladwy

2.5. Mae rhannu gwybodaeth am gyrff allanol yn hanfodol er mwyn diogelu Llywodraeth Cymru rhag twyll, camddefnyddio arian cyhoeddus a niwed i'w henw da. Cafodd y system diwydrwydd dyladwy ei sefydlu yn 2013 er mwyn rhannu gwybodaeth am unigolion a chyrrff allanol ledled Llywodraeth Cymru.

2.6. Nodwyd pwysigrwydd defnyddio'r system diwydrwydd dyladwy fel maes i ganolbwyntio cyfathrebu ynddo. O'r herwydd defnyddiwyd erthyglau newydd, postiau uniongyrchol a sesiynau galw heibio i godi ymwybyddiaeth o'r system. Sefydlwyd un ar bymtheg o sesiynau galw heibio mewn tri lleoliad ar ddeg gyda chfanswm o 134 o swyddogion yn eu mynychu. Ymhlith y pynciau a drafodwyd roedd pwysigrwydd rhannu gwybodaeth ar draws Llywodraeth Cymru a gwelliannau posibl i'r system.

2.7. O ganlyniad i'r gwaith hwn, cyflwynwyd swyddogaeth chwilio diwydrwydd dyladwy newydd, sy'n rhoi golwg gynhwysfawr ar y wybodaeth a gedwir am sefydliadau ac unigolion. Mae manylion llawn y gwelliannau hyn ac eraill yn cael eu cwrmpasu yn adran 2(f).

Cymuned Ymarfer Grantiau

2.8. Sefydlwyd Cymuned Ymarfer Grantiau ym mis Mehefin 2015 er mwyn darparu amgylchedd lle gall ymarferwyr grantiau ymwneud â'i gilydd yn rheolaidd. Mae'r Gymuned Ymarfer yn cwrdd bob chwarter ac yn darparu amgylchedd lle gall swyddogion rannu arfer da, cymryd rhan mewn gweithdai a chyflwyniadau ar faterion perthnasol ac elwa yn sgil cylchredeg cyngorion ac arfau defnyddiol. Mae'r cyfleuster hwn hefyd yn galluogi'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau i ganfod meysydd cyffredin sy'n peri pryder a datblygu ymatebion wedi'u targedu megis ymarferion cyfathrebu, diweddariadau i ganllawiau a datblygu deunydd hyfforddiant.

2.9. Mae gan y Gymuned Ymarfer Grantiau hefyd bresenoldeb ar-lein sy'n hwyluso cyfnewid cyngor ac adborth gan y Ganolfan Ragoriaeth ac ymarferwyr grantiau eraill ac ar yr un pryd yn darparu dolenni i ganllawiau grant ac adnoddau dysgu rhithiol.

c) Arolygon Cwsmeriaid

Arolwg Mewnol

2.10. Yn gynnar yn 2015, cynhaliwyd arolwg mewnol o swyddogion Llywodraeth Cymru sy'n ymwneud â rheoli grantiau, gan ehangu ar yr arolwg gwreiddiol yn 2013. Edrychodd yr arolwg ar chwe maes allweddol:

- ymwybyddiaeth o'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau;
- gwybodaeth am ganllawiau grantiau;
- hyfforddiant;
- sut cafodd newid ei gyfathrebu;
- prosesau rheoli grantiau; a
- boddhad cyffredinol â'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau.

2.11. Roedd canfyddiadau'r arolwg yn gadarnhaol ac yn dangos bod y sefyllfa'n gwella mewn nifer o feysydd o'u cymharu â'r arolwg gwreiddiol. Roedd y rhain yn cynnwys 100% o ymatebwyr naill ai'n rhannol ymwybodol neu'n gyfan gwbl ymwybodol o rôl y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau ynghyd â chyfradd boddhad o 84% ar gyfer y gefnogaeth a gafwyd.

Arolwg Allanol

2.12. Gyda'r nod o ddeall effaith y gwelliannau grantiau a wnaed dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, comisiynodd Llywodraeth Cymru arolwg allanol i gael adborth gan sefydliadau sy'n derbyn cyllid grant. Roedd yr arolwg yn gwerthuso a yw'r newidiadau rheoli grantiau mewnol a gyflwynwyd gan Lywodraeth Cymru wedi effeithio ar lefelau boddhad derbynwyr grantiau o safbwynt gwneud cais am grantiau a'u derbyn. Roedd yr arolwg yn gofyn am adborth gan dderbynwyr grantiau a gafodd gyllid yn ystod 2014/15 a 2015/16 ac yn gofyn am adborth ar brosesau rheoli grantiau Llywodraeth Cymru a'i gwasanaethau.

2.13. Cafwyd dros 1,000 o ymatebion, 52% o'r sector preifat, 21% o'r sector cyhoeddus a 20% arall o'r trydydd sector.

2.14. Gofynnwyd i ymatebwyr am eu hymwybyddiaeth o welliannau i brosesau rheoli grantiau. O blith y rhai oedd wedi cael grantiau er 2014, dim ond 39% oedd wedi sylwi ar newid. Fodd bynnag, o blith y garfan hon, roedd 54% yn teimlo bod prosesau'n fwy cyson ac roedd 34% yn teimlo eu bod yn llai beichus.

2.15. Roedd yr ymatebwyr yn gymharol gadarnhaol o ran prosesau grantiau yn gyffredinol a rhoesant sgoriau boddhad dros 60% i'r holl ddatganiadau am bob cam o'r broses grantiau. Roedd y lefelau uchaf o foddhad cyffredinol yn ymwneud â'r canllawiau cychwynnol ynghylch gwneud cais (74%) a'r gefnogaeth a gafwyd gan swyddogion grantiau Llywodraeth Cymru (74%).

2.16. Ceir dolen i'r adroddiad terfynol yma:

<http://gov.wales/statistics-and-research/grant-recipients-survey/?skip=1&lang=cy>

d) Hyfforddiant

2.17. Mae hyfforddiant yn parhau i fod yn ffordd allweddol o annog gwelliannau mewn sgiliau rheoli grantiau a hyrwyddo'r arfer gorau ledled Llywodraeth Cymru. Mae'r tri chwrs hyfforddiant gwreiddiol ar gyfrifiadur ar gael i swyddogion ac mae sesiynau hyfforddi wyneb yn wyneb wedi'u cynnal eto eleni. Mae hyfforddiant wyneb yn wyneb wedi parhau i gael ei ddarparu ym maes:

- Datblygu ffurflen gais
- Gwerthuso
- Monitro
- Gwerthuso cynllun grant
- Deall risg
- Gweithio gyda'r trydydd sector
- System Diwydrwydd Dyladwy
- PayGrants

2.18. Un peth allweddol y canolbwyntiwyd arno eleni fu hyfforddi swyddogion i ddefnyddio'r rhyngwyneb e-Grants newydd, PayGrants. Mae PayGrants yn rhoi gwell gwybodaeth reoli ar gyfer yr holl grantiau ar draws Llywodraeth Cymru. Bydd yr holl swyddogion perthnasol yn cael eu hyfforddi a'u symud ar draws i PayGrants erbyn diwedd Mawrth 2016 pan roddir y gorau i gefnogi'r hen system e-Grants.

2.19. Hyd yma, mae sesiynau hyfforddi wyneb yn wyneb wedi'u darparu mewn naw o leoliadau allweddol Llywodraeth Cymru gyda chyfanswm o 731 o bobl yn bresennol ac yn cael eu hyfforddi. O blith y cyfanswm hwn, mae dros 426 o swyddogion wedi mynychu un neu ragor o gyrsiau hyd yma.

2.20. Mae'r adborth yn parhau i fod yn gadarnhaol ac mae wedi dangos bod swyddogion yn parhau i groesawu'r gefnogaeth, y cyngor, yr arweiniad a'r hyfforddiant parhaus a ddarperir gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau.

e) Llywodraethu

Grŵp Llywodraethu Da

2.21. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i weithredu fel Cadeirydd y Grŵp Llywodraethu Da sy'n cynnwys cynrychiolwyr o gyllidwyr grant allweddol eraill yng Nghymru gan gynnwys y Comisiwn Elusennau, y Gronfa Loteri Fawr, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Fel un o brif ddarparwyr cyllid grant Cymru, mae Llywodraeth Cymru mewn sefyllfa dda i gyfrannu tuag at egwyddor weithredol y grŵp, sef cryfhau'r trefniadau llywodraethu o fewn cyrff cyllido, drwy rannu arfer gorau a gwybodaeth gorfforaethol.

2.22. Mae'r Grŵp wedi parhau i gwrdd yn rheolaidd. Ymhlith y trafodaethau bu: sut mae sefydliadau sy'n aelodau wedi cefnogi sefydliadau sy'n cael eu hariannu i wella eu llywodraethu, a goblygiadau cyflwyno safon PQASSO (gweler paragraffau 2.24 a 2.25). Cynhaliwyd sesiwn arall ar ganfod ac ymdrin â thwyll o fewn sefydliadau sy'n cael eu hariannu.

2.23. Parhawyd hefyd i rannu gyda'r aelodau, fel a phan fo'n briodol, faterion neu bryderon a ganfuwyd ynghylch unigolion neu sefydliadau sy'n derbyn neu a allai wneud cais am gyllid.

PQASSO

2.24. Datblygwyd PQASSO (System Sicrhau Ansawdd Ymarferol i Fusnesau Bach) er mwyn hyrwyddo arferion llywodraethu cadarn a gwella gweithdrefnau ariannol a rheoli risg ar gyfer y trydydd sector. Mae sefydliadau sy'n cymryd rhan yn cymhwyso PQASSO i gyd-fynd â'u hanghenion penodol hwy a gallant sicrhau achrediad wedi iddynt gyflwyno PQASSO hyd at safon a ragnodir. Mae cyflwyno PQASSO yng Nghymru yn cael ei ariannu gan y Gronfa Loteri Fawr ac mae Llywodraeth Cymru yn aelod o'r grŵp llywio ar gyfer y prosiect.

2.25. Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi sefydliadau i sicrhau safonau ansawdd megis PQASSO. Bydd sefydliadau sy'n gwneud cais am gyllid gan Lywodraeth Cymru yn cael eu hannog i fabwysiadu a chyflwyno system o'r fath.

f) System TG

2.26. Mae gwaith ar wella'r system talu grantiau wedi parhau eleni. Prif swmp y gwaith fu datblygu PayGrants a'i roi ar waith. Yn ei hanfod, mae PayGrants yn rhyngwyneb defnyddwyr gwell ar gyfer y system daliadau e-Grants bresennol. Dechreuwyd cyflwyno PayGrants yn raddol ym mis Rhagfyr 2014, â'r nod y bydd yr holl ddefnyddwyr wedi'u hyfforddi a'u trosglwyddo i PayGrants erbyn Ebrill 2016.

2.27. Cyflwynwyd hefyd rai ychwanegiadau adrodd pellach yn PayGrants eleni, gan gynnwys gwell adrodd a monitro ar groniadau grant. Mae hyn yn adeiladu ar sail y gwaith blaenorol i wneud gwybodaeth am groniadau yn fwy gweladwy i swyddogion.

2.28. Gan adlewyrchu pwysigrwydd rhannu gwybodaeth am gyrff allanol, mae'r system diwydrwydd dyladwy hefyd wedi'i huwchraddio er mwyn ehangu ar faint o ddata sydd ar gael i swyddogion. Mae hyn yn cynnwys cyflwyno 'canolbwynt' sy'n arddangos gwybodaeth am gorff allanol ac yn caniatáu cofnodi gwybodaeth ychwanegol yn rhwydd. Mae gwirio a diweddarau gwybodaeth diwydrwydd dyladwy hefyd wedi'i ymgorffori yn y broses PayGrants er mwyn symleiddio casglu'r wybodaeth hon.

g) Gweithio gydag Eraill

Cronfa Seilwaith y Trydydd Sector

2.29. Bu i'r ymgynghoriad Parhad a Newid yn 2013 ystyried sbectrwm eang y berthynas rhwng Llywodraeth Cymru a'r trydydd sector yng Nghymru. Roedd yr ymgynghoriad yn cynnwys ystyriaeth benodol o'r Seilwaith Trydydd Sector (TSI) sy'n cynnwys, yn bennaf, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru, Cyngorau Gwirfoddol Sirol a Chanolfannau Gwirfoddolwyr. Ynghyd, mae'r Seilwaith yn darparu set o wasanaethau craidd y cytunwyd arnynt ac sydd ar gael yn rhwydd i bobl a sefydliadau ledled y wlad. Wedi hyn comisiynodd Llywodraeth Cymru Grŵp Gorchwyl a Gorffen bychan (gydag aelodaeth o'r sector cyhoeddus a'r trydydd sector) i ystyried rôl a chylch gwaith Seilwaith y Trydydd Sector yn y dyfodol.

2.30. Cafodd wyth o argymhellion eu cyflwyno a'u derbyn gan Lywodraeth Cymru, yn ymwneud ag egluro rôl Seilwaith y Trydydd Sector, cryfhau ei berthynas â'r gwasanaethau cyhoeddus a'r trydydd sector yn ehangach, cefnogaeth fwy effeithlon ar gyfer gwirfoddoli, mwy o ddefnydd o dechnoleg gwybodaeth a gwell monitro. Mae gwaith yn mynd rhagddo yn awr i gyflwyno pob un o'r argymhellion a awgrymwyd.

Swyddfa'r Cabinet

2.31. Mae cydweithio Llywodraeth Cymru â chyd-weithwyr yn Swyddfa'r Cabinet Llywodraeth y DU wedi parhau eleni gyda chyfarfodydd a gohebiaeth reolaidd i rannu gwybodaeth allweddol am reoli grantiau.

2.32. Mae Swyddfa'r Cabinet wedi mabwysiadu llawer o'r modelau gweithio a gyflwynwyd gan Lywodraeth Cymru gan gynnwys sefydlu'r Ganolfan Arbenigedd Grantiau, pecyn cymorth canllawiau, rhwydwaith arfer gorau tebyg i Gymuned Ymarfer Grantiau Llywodraeth Cymru ac Eiriolwyr Grantiau adrannol tebyg i'r

Gweithgor Grantiau. Mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn parhau i weithio gyda chyd-weithwyr yn y Cabinet i rannu arferion gorau.

Gweithio gyda Gweinyddiaethau Datganoledig

2.33. Cafodd yr ymwneud â chyrff llywodraeth eraill y DU ei annog yn dilyn y drafodaeth gadarnhaol a gafwyd gyda Swyddfa'r Cabinet. Cafwyd cyfarfodydd eisoes gyda Llywodraeth Gogledd Iwerddon i drafod arfer gorau ac elwa o wersi a ddysgwyd. Cynhelir cyfarfod arall gyda Llywodraeth yr Alban yn gynnar yn 2016.

h) Mesur Cydymffurfiaeth

Adolygiadau Grant

2.34. Fel ffordd o gyflwyno arfer gwell, cynhaliwyd nifer o adolygiadau grant. Diben yr adolygiadau oedd ystyried effeithiolrwydd, effeithlonrwydd a chydymffurfiaeth prosesau cyllido grantiau mewnol.

2.35. Adolygwyd 68 o gynlluniau ar draws deuddeg isadran gyda 28 yn rhagor o gynlluniau yn cael eu cau'n ffurfiol, gan eu tynnu o'r system PayGrants a galluogi adrodd rheoli cywir o fewn yr isadrannau penodol. Rhoddwyd adroddiadau adolygu prosesau a chynlluniau gweithredu cysylltiedig i swyddogion grantiau ar gyfer pob cynllun, yn amlinellu'r prosesau sydd mewn lle ac yn tynnu sylw at arfer da lle cafodd ei ganfod. Mae'r cynlluniau gweithredu yn amlinellu'r camau angenrheidiol i wella cydymffurfiaeth a meysydd lle gellid cyflwyno arbedion.

2.36. Er na wnaeth yr adolygiadau ganfod unrhyw achosion mawr oedd yn peri pryder, canfuwyd rhai mân feysydd lle ceid diffyg cydymffurfiaeth a meysydd i'w gwella ym mhob achos. Roedd y mân feysydd lle ceid diffyg cydymffurfiaeth yn cynnwys anghysondebau wrth ddefnyddio'r system talu grantiau, trywyddau archwilio digyswllt, pryderon ynghylch diffyg cydymffurfiaeth â'r Cod Ymarfer ar gyfer Ariannu'r Trydydd Sector a defnydd anghyson o'r canolbwynt diwydrwydd dyladwy. Mae'n annhebygol y byddai'r mân feysydd hyn lle ceid diffyg cydymffurfiaeth wedi arwain at niwed ariannol neu niwed i enw da Llywodraeth Cymru.

Archwiliadau Iechyd Grantiau Llywodraeth Cymru

2.37. Mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn parhau i gynnal archwiliadau iechyd (yr arferid eu galw yn hapwiriadau) ar draws cynlluniau grant er mwyn rhoi rhywfaint o sicrwydd fod gwelliannau'n parhau i gael eu hymgorffori ar draws Llywodraeth Cymru.

2.38. Fe wnaeth y broses ddiwygiedig, Archwiliadau Iechyd Grantiau, adolygu un rhan ar wahân o'r cylch bywyd cyllido o'i dechrau i'w diwedd, gan ganolbwyntio ar y ddogfennaeth oedd yn cefnogi'r rhan honno o'r broses. Fe wnaethant edrych hefyd ar y pwyntiau lle roedd y broses yn cyffwrdd â'r system e-Grants a diwydrwydd dyladwy ac a oedd cyfarwyddiadau desg digonol mewn lle.

2.39. Roedd y broses ddiwygiedig yn fwy cynhwysfawr a chymhleth na'r broses flaenorol a chanfuwyd meysydd i'w gwella ym mhob un, bron, o'r 85 adolygiad a gynhaliwyd. Er enghraifft, bu i 24 adolygiad ganfod cyfarwyddiadau desg gwael o ran

materion megis diffyg rheolaeth fersiwn, a dolenni a lluniau sgrin ddim yn cael eu defnyddio. O'r 24, gofynnwyd i naw ailgyflwyno yn sgil materion mwy sylfaenol megis camau allweddol yn y broses grantiau ddim yn cael eu cwmpasu.

2.40. Er hynny, roedd y mwyafrif o'r diffygion a nodwyd yn weddol ddibwys. Gan fod cymhlethdod y broses ddiwygiedig yn feichus, gwnaed penderfyniad i ailffocysu'r archwiliadau i ymarfer samplu mwy cymesur wrth y ddesg. Defnyddiwyd y system PayGrants i archwilio sut mae grantiau'n cael eu rheoli, gan ganfod meysydd i'w gwella ac i asesu sut mae arfer gwell yn cael ei ymgorffori ledled Llywodraeth Cymru.

2.41. Ers rhoi'r broses ddiwygiedig ar waith, cynhaliwyd dau floc o archwiliadau iechyd, gyda chyfanswm o 120 o grantiau yn cael eu gwirio. Roedd y 60 cyntaf yn canolbwyntio ar yr angen i swyddogion grant ychwanegu dolen i'r llythyr dyfarnu cyllid yn PayGrants/e-Grants. Roedd y gwiriadau'n canolbwyntio ar brosesu materion cywirdeb gyda'r system grantiau ac a oedd y llythyr ei hun yn cydymffurfio. Roedd y problemau cywirdeb prosesu a ganfuwyd yn yr archwiliadau yn gymharol fân. Er enghraifft, canfuwyd naw lle nad oedd y llythyr dyfarnu wedi'i gysylltu â'r system PayGrants yn gywir. Roedd yr anghysondebau a ganfuwyd gyda chynnwys y llythyrau dyfarnu yn fwy amrywiol. Roeddent yn cynnwys y fersiwn anghywir o'r llythyr yn cael ei ddefnyddio mewn 19 o achosion.

2.42. Mae'r archwiliadau hyn yn cyfrannu at ddealltwriaeth y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau o lefel yr arfer gwell sydd wedi digwydd ar draws Llywodraeth Cymru. Maent ar wahân i archwilio mewnol ac maent wedi'u cynllunio i helpu i wella prosesau a chefnogi swyddogion, gydag ethos y dull yn parhau i fod yn un o ddeialog agored gyda'r swyddogion grant. Mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn parhau i roi cefnogaeth ac anogaeth i symud prosesau er mwyn cyd-fynd â'r arfer gorau.

Cod Ymarfer ar gyfer y Trydydd Sector

2.43. Bob blwyddyn mae Uned y Trydydd Sector, ar y cyd â'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau, yn profi cydymffurfiaeth â gofynion y Cod Ymarfer ar gyfer Ariannu'r Trydydd Sector. Mae'r Cod yn cynnwys dwy egwyddor ar bymtheg y mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i lynu atynt. Bob blwyddyn, mae cydymffurfiaeth prosesau grantiau â sawl un o'r egwyddorion hyn yn cael ei brofi. Mae cydymffurfiaeth ag Egwyddor IV (penderfyniadau amserol) yn cael ei brofi bob blwyddyn. Mae testun llawn Cynllun y Trydydd Sector a'r Cod Ymarfer ar gyfer Ariannu'r Trydydd Sector sy'n atodiad iddo ar gael yma:

<http://gov.wales/docs/dsjlg/publications/comm/140130-third-sector-scheme-cy.pdf>

Ar gyfer 2015/16, profwyd tair egwyddor:

- Egwyddor I – Cyflwyno amcanion polisi strategol;
- Egwyddor IV – Penderfyniadau amserol; ac
- Egwyddor VIII – Adennill costau llawn.

2.44. Fel yr adroddwyd i Is-bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth Cyngor Partneriaeth y Trydydd Sector ym mis Hydref, dangosodd ymchwiliadau cychwynnol bedwar grant yr oedd angen eu hystyried yn fanylach o safbwynt glynu at Egwyddor IV y Cod. Yn sgil trafodaethau dilynol cafwyd digon o dystiolaeth i ddangos nad oedd yr un o'r rhain yn achosion o dorri'r Cod Ymarfer a bod pob un wedi'i ddatrys yn foddhaol.

(ii) GWELLIANNAU WEFO

a) Ymatebion i Adolygiadau y Comisiwn Ewropeaidd

2.45. Mae WEFO wedi bod yn destun adolygiadau rheolaidd gan y Comisiwn Ewropeaidd drwy'r DG Regio Cronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop (ERDF) a'r DG Employ Cronfa Gymdeithasol Ewrop (ESF). Roedd yr adolygiadau'n canolbwyntio ar Wiriadau Rheoli ar raglen ESF a'r Prosesau Awdurdod Archwilio ar gyfer y rhaglen ERDF.

2.46. Mae'r adroddiadau gan y Comisiwn Ewropeaidd bellach ar eu ffurf derfynol ac mae WEFO wedi gwneud newidiadau i nifer o feysydd ar sail adborth gan y Comisiwn. Gwnaed gwelliannau i'r prosesau Gwirio Rheolaeth gan gynnwys:

- cwmpas a dwyster yr adolygiadau;
- methodolegau samplu;
- canllawiau sydd ar gael i dderbynwyr grantiau; ac
- ansawdd a ffocws y dystiolaeth a gedwir gan dderbynwyr i ddangos eu bod wedi cyflawni amcanion y grantiau.

2.47. Mae WEFO wedi gweithio'n agos gyda rhannau eraill o Lywodraeth Cymru i integreiddio'r modd y rhoddir Cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewropeaidd (ESI) ar waith. Mae cronfeydd ESI yn cynnwys Cronfeydd Strwythurol, Cronfa Amaethyddiaeth Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig a Chronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop. Mae hyn wedi arwain at sefydlu un Pwyllgor Monitro Rhaglen, Bwrdd Cyflawni ESI o fewn Llywodraeth Cymru gydag aelodaeth o blith y cronfeydd i gyd, un porth gwe ar gyfer mynediad i fuddiolwyr a chytundeb i ddefnyddio'r cronfeydd mwyaf addas ar gyfer cyflawni hyd yr eithaf.

2.48. Yn rhan o'r gwaith o amgylch cronfeydd ESI, mae WEFO wedi symleiddio mynediad i'r cronfeydd a sicrhau bod y wybodaeth yn cyfateb ac yn gyson, gan gynnwys meysydd fel proses fusnes, y broses ymgeisio, canllawiau, meini prawf y gronfa, opsiynau talu ac ati.

2.49. Yn ogystal mae WEFO wedi parhau i weithio ar ddarparu "Opsiyau Cost wedi'u Symleiddio" (SCO) ledled y rhaglenni. Yn hytrach na'r dulliau mwy traddodiadol o hawlio costau (derbynebaw, anfonebau, Cofnod AD ac ati), mae SCO yn cyflwyno costau uned y cytunwyd ymlaen llaw arnynt ar gyfer rhai mathau o gostau, ac "ychwanegiadau" at gostau uniongyrchol neu gostau staff i gwmpasu costau cyffredinol neu anuniongyrchol. Mantais SCO yw symleiddio'r gofynion dystiolaeth ar gyfer costau penodol a lleihau risg archwilio y mathau hynny o gostau y mae, yn draddodiadol, wedi bod yn anodd darparu dystiolaeth ar eu cyfer.

b) Hyfforddiant

2.50. Parhawyd i ddarparu hyfforddiant a chefnogaeth i staff a buddiolwyr WEFO. Er mwyn paratoi ar gyfer y rhaglenni newydd, cyflwynwyd cyfres o fodiwlau hyfforddiant yn cwmpasu'r holl agweddau ar y broses grantiau gan gynnwys:

- yr angen am achos busnes clir i gefnogi'r ymyriad a gynigir;
- cyflawni canlyniadau;
- gofynion y Comisiwn ar fonitro ac adrodd;
- paratoi ar gyfer archwiliadau llwyddiannus;
- cadw dogfennau;
- Opsiynau Cost wedi'u Symleiddio; a
- rheoli ansawdd.

2.51. Yn ogystal, rhoddwyd hyfforddiant i swyddogion ar reoli risg ac ymwybyddiaeth o dwyll tra bod gwaith cyflwyno gwelliannau i brosesau busnes yn parhau i gael ei gyfathrebu i'r holl staff perthnasol.

c) Gwirio gan WEFO (Hapwiriadau)

2.52. Mae WEFO yn cynnal gwiriadau rheolaeth (hapwiriadau) er mwyn sicrhau bod y gwariant sydd wedi'i ddatgan i'r Comisiwn Ewropeaidd yn gywir, bod nwyddau neu wasanaethau wedi'u darparu yn unol â'r penderfyniad cymeradwyo, bod ceisiadau am ad-daliadau gan y buddiolwr yn gywir a bod gweithrediadau a gwariant yn cydymffurfio â rheolau cymunedol a chenedlaethol.

2.53. Mae'r gyfradd wallau ar gyfer rhaglenni 2007–2013 yn mesur cyfanswm gwerth y gwariant afreolaidd yr adroddwyd amdano i'r Comisiwn Ewropeaidd fel canran o gyfanswm y gwariant cymwys ardystiedig a hawliwyd gan brosiectau. Canran y gwallau ar gyfer yr holl raglenni gweithredol yw 0.67%, sy'n cael ei rannu fesul rhaglen weithredol fel y manylir yn Ffigur 2.

Ffigur 2: Cyfanswm y Gwariant a Ddatganwyd yn erbyn Cyfanswm yr Afreoleidd-dra yr Adroddwyd yn ei gylch i'r Comisiwn Ewropeaidd

Rhaglen	Gwariant a Ddatganwyd (€)	Gwariant Afreolaidd (€)	% Cyfradd Gwallau
ERDF Cystadleurwydd	24,771,427	101,956	0.70
ESF Cystadleurwydd	19,312,208	0	0.0
ERDF Cydgyfeirio	274,413,730	1,295,869	0.85
ESF Cydgyfeirio	191,974,023	14,784	0.03
Cyfanswm	510,471,388	1,412,609	0.67

Ffynhonnell: Adroddiad Rheoli Blynyddol yr Awdurdod Archwilio

2.54. Drwy ddiwygio cwmpas ac amseru'r gwiriadau y mae'n eu cynnal, mae WEFO wedi cryfhau ymhellach y gwiriadau rheolaeth ar gyfer gweddill y rhaglen 2007–2013 a'r rhaglenni newydd 2014–2020. O ganlyniad, bydd yr holl hawliadau grant yn cael eu hadolygu a bydd sampl o grantiau unigol yn destun adolygiadau "yn y fan a'r lle".

Bydd yr adolygiadau yn cwmpasu'r rhan fwyaf o agweddau'r grant gan gynnwys gwariant, caffael a phrawf o gyflawni'r diben y rhoddwyd y grant ar ei gyfer. Drwy gynyddu cwmpas yr adolygiadau hyn, y bwriad yw canfod problemau posibl ar fyrder a'u datrys ar gam cynnar. Bydd yr adolygiadau "yn y fan a'r lle" yn canolbwyntio ar realiti'r gweithgaredd a ariennir gan y grant.

2.55. Yn ogystal â'r gofynion rheoleiddiol hyn mae WEFO hefyd yn cyflwyno ei ymweliadau Archwiliad Iechyd ei hun, er mwyn codi ymwybyddiaeth derbynwyr grantiau sydd newydd eu cymeradwyo o'r gofynion dogfennaeth a'r gofynion gweithredol a ddaw yn sgil cymeradwyo grant.

d) Adolygiadau Prosiect

2.56. Mae'r holl weithrediadau yn destun adolygiadau prosiect rheolaidd sy'n cael eu gwella a'u diweddarau'n barhaus er mwyn adlewyrchu'r arfer gorau. Mae proses gau ac adolygu prosiect ffurfiol wedi'i sefydlu ar gyfer rhaglenni 2007/13. Gwneir y gwaith rheoli prosiect ar y broses hon o fewn WEFO ac mae cynnydd yn cael ei wneud tuag at gau rhaglenni yn llwyddiannus. Mae canlyniadau'r adolygiadau hyn yn cael eu cofnodi ar y System Rheoli Gwybodaeth Rhaglenni a Phrosiectau (PPIMS).

ADRAN 3: CYLLID

3.1. Mae'r adran hon yn darparu diweddariad ar y cyllid cyffredinol a manylion am y grantiau i'r sectorau amrywiol yng Nghymru. Mae'r cyllid a ddaw'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru yn cael ei gynnwys yn 3(i), a chan WEFO yn 3(ii).

(i) CYLLID GAN LYWODRAETH CYMRU

3.2. Yn adroddiad blynyddol 2014, dywedodd Llywodraeth Cymru fod amrediad o welliannau, ynghyd â'r gwaith o lanhau data'r system e-Grants, wedi cychwyn, a bod mwy o welliannau wedi'u trefnu ar gyfer 2015.

3.3. Yn dilyn y gwaith gwella a wnaed hyd yma ar y system TG, mae swm sylweddol o waith wedi'i gyflawni eto eleni er mwyn mireinio ymhellach ymarferoldeb adrodd system gyllid Llywodraeth Cymru. Mae'r newidiadau hyn wedi arwain at welliant sylweddol yng nghywirdeb gwybodaeth reoli Llywodraeth Cymru ac, yn y pen draw, ei allu i adrodd, ac mae swm sylweddol o amser ac ymdrech wedi cael eu buddsoddi yn rhoi'r newidiadau hyn ar waith.

3.4. Un o'r newidiadau allweddol yw sicrhau cytundeb ledled Llywodraeth Cymru o'r gwahaniaethu rhwng cynlluniau grant wedi'u neilltuo a chynlluniau grant heb eu neilltuo.

3.5. Diffinnir Grantiau Wedi'u Neilltuo fel grantiau a ddarperir o ganlyniad i benderfyniad yn ôl disgresiwn gan Lywodraeth Cymru i ddarparu cyllid i gorff allanol lle nad oes gofyniad statudol na chyfreithiol ar Lywodraeth Cymru i ddarparu'r cyllid hwnnw. Mae cyllid wedi'i neilltuo yn cael ei ddarparu i alluogi cyrff allanol i ymgymryd â phrosiectau penodol neu i gyflawni dibenion penodol fel y'u diffinnir ar y cychwyn; gall fod yn brosiect benodol a/neu ar gyfer cyllid craidd.

3.6. Mewn cymhariaeth, mae grantiau heb eu neilltuo yn cael eu darparu gan Lywodraeth Cymru, i raddau helaeth, er mwyn cyflawni rhwymedigaethau statudol; yn bennaf i Awdurdodau Lleol, Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru a'r GIG. Gall grantiau heb eu neilltuo gael eu defnyddio, yn ôl ei ddymuniad, gan y sefydliad sy'n eu derbyn er mwyn bodloni amcanion a gwasanaethau lleol, cyhyd â'i fod yn cyflawni ei gyfrifoldebau statudol.

3.7. Mae rhan o'r gwaith hwn wedi cynnwys symud yr holl grantiau i un system talu. Yn flaenorol, roedd nifer fechan o daliadau, a fyddai bellach yn cael eu dosbarthu fel grantiau, yn cael eu talu y tu allan i'r system grantiau. Mae'r rhain bellach wedi'u hailddosbarthu a'u trosglwyddo i'r system talu. Mae'r holl welliannau wedi golygu ymdrech a newidiadau i'r drefn arferol ac yn parhau i wella'r wybodaeth reoli sy'n cael ei chynnal a'i hadrodd gan Lywodraeth Cymru. Mae'r system well hon yn gallu gwahaniaethu rhwng grantiau wedi'u neilltuo a grantiau heb eu neilltuo, ac mae gwaith sylweddol wedi'i wneud i bennu i ba categori yn union mae'r cynlluniau etifeddol yn perthyn.

3.8. Mae gwelliant parhaus yn ein system adrodd yn golygu bod rhaid trin cymariaethau â blynyddoedd blaenorol â pheth pwyll. Mae'r adroddiad hwn yn manylu ar yr holl grantiau sydd bellach yn cael eu gweinyddu trwy'r un system.

3.9. Mae Ffigur 3 yn dangos cyfanswm y grant a ddarparwyd gydol y tair blynedd ariannol diwethaf. Mae'r ffigurau hyn yn cael eu deillio o grantiau wedi'u neilltuo a heb eu neilltuo, ac yn dangos cynnydd o 1% yn y cyllid oddi ar y llynedd.

Ffigur 3: Cyfanswm Cyllid Grant Llywodraeth Cymru yn ôl Blwyddyn Ariannol

	2012/13	2013/14	2014/15	% Newid 2013/14 i 2014/2015
Lefel y grant a ddarparwyd (£bn)	13.2	13.6	13.7	1%

Ffynhonnell: System Cyllid Llywodraeth Cymru

3.10. Mae nifer y grantiau sydd wedi gwneud cynigion newydd yn 2014/15 yn rhoi cyfanswm o 446. Mae 375 o'r rhain yn rhai wedi'u neilltuo a 71 heb eu neilltuo. Mewn cymhariaeth, mae ailddadansoddiad o'r grantiau ar y system talu grantiau ar gyfer 2013/14 yn dynodi bod tua 368 wedi'u neilltuo a 15 arall heb eu neilltuo. Mae'n werth nodi mai'r grantiau ychwanegol ar gyfer 2014/15 oedd y rhai hynny a gafodd eu trosglwyddo i'r system talu grantiau o systemau etifeddol.

3.11. Wrth i'r gwaith o wella sicrwydd a rheoli data barhau, gwelwyd peth symudiad yn y cyllidebau. Mae'r symudiad hwn yn ganlyniad i ailgategoreiddio cyllid rhwng y ddau bennawd, sef wedi'u neilltuo a heb eu neilltuo, peth ailgategoreiddio ar sefydliadau rhwng yr allweddi diwydiant, yn ogystal â'r llanw a thrai yng ngwerth y cyllid sy'n cael ei ddyfarnu.

3.12. Mae Ffigur 4 yn manylu ar lefelau'r cyllid grant wedi'i neilltuo a ddarperir ar gyfer pob sector yn 2013/14 a 2014/15 fel ei gilydd

Ffigur 4: Cyllid Grant Wedi'i Neilltuo yn ôl sector a Blwyddyn Ariannol

Lefel y cyllid wedi'i neilltuo £m	2013/14	2014/15
Awdurdodau Lleol	1,339*	1,327
GIG	22	11
Y Llywodraeth Ganolog a Chorfforaethau Cyhoeddus	48*	43
Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru	19	42
Cyllid i Addysg	489	412
Sector Preifat	524*	614
Y Trydydd Sector	240	208

Ffynhonnell: System cyllid Llywodraeth Cymru

* Mae'r cyllid grant ar gyfer y meysydd hyn yn 2013/14 wedi cael ei ddiwygio er mwyn adlewyrchu'r sefyllfa fel y'i pennwyd gan y gwelliannau diweddar yn y system cyllid.

Sector Cyhoeddus

3.13. Mae cyllid grant wedi'i neilltuo yn cael ei ddarparu i Awdurdodau Lleol, y GIG, y Llywodraeth Ganolog a Chorfforaethau Cyhoeddus, Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru a sefydliadau addysg.

a) Awdurdodau Lleol

3.14. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau'n ymrwymedig i leihau swm y cyllid wedi'i neilltuo a ddarperir i Awdurdodau Lleol. Lle bo hynny'n bosibl, mae'r cyllid ar gyfer gweithgareddau penodol yn cael ei drosglwyddo i'r Grant Cynnal Refeniw heb ei neilltuo, sy'n galluogi Awdurdodau Lleol i bennu blaenoriaethau lleol ac i ddefnyddio'r cyllid fel y bo'n briodol. Mae hyn yn dileu'r costau gweinyddu sy'n gysylltiedig â grantiau penodol, a hynny ar gyfer yr Awdurdod Lleol a Llywodraeth Cymru fel ei gilydd. Fodd bynnag, mae'r angen am grantiau wedi'u neilltuo yn parhau mewn amgylchiadau penodol, er enghraifft pan fo'r ymrwymiad cyllid yn cael ei arwain gan y galw, neu phan fo mentrau yn cael eu treialu. Mae enghreifftiau o grantiau wedi'u neilltuo yn cynnwys y "Grant Amddifadedd Disgyblion" (£69m), "Grant Cymorth Llythrennedd a Rhifedd" (£1m), "Dechrau'n Deg" (£68m) a'r "Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy" (£66m).

Astudiaeth Achos: Safle Sipsiwn Newydd yn Nôl y Brenin, Aberhonddu

Sefydlwyd Grant Cyfalaf Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr Llywodraeth Cymru yn 2007/08 er mwyn ailwampio safleoedd Sipsiwn a Theithwyr o eiddo Awdurdodau Lleol sydd eisoes mewn bodolaeth. Yn 2008/09, cafodd y cynllun grant ei estyn i gynnig cyllid ar gyfer sefydlu safleoedd newydd.

Bwriad y grant, sy'n darparu cyllid o 100% ar gyfer prosiectau, yw gwella ansawdd bywyd a safon byw Sipsiwn a Theithwyr sy'n preswyllo ledled Cymru.

Ar 9 Ebrill 2014, o ganlyniad i fuddsoddiad o bron i £2m gan Lywodraeth Cymru, cafodd 'Safle Sipsiwn a Theithwyr Dôl y Brenin', sef safle newydd yn Aberhonddu, ei agor yn swyddogol. Dyma'r safle cyntaf o'i fath i gael ei adeiladu gan Awdurdod Lleol yng Nghymru er 1997. Mae gan y safle le ar gyfer hyd at bedair llain ar ddeg.

O ganlyniad, ym mis Tachwedd 2014, enillodd tîm gwasanaethau tai Cyngor Sir Powys y categori hyrwyddo cydraddoldeb a hygyrchedd yng Ngwobrau Tai Cymru, am Safle Sipsiwn a Theithwyr Dôl y Brenin. Trefnir y gwobrau gan Sefydliad Tai Siartredig Cymru ac maent yn cydnabod arfer da.

b) Y GIG

3.15. Mae Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am yr arweinyddiaeth strategol ar gyfer y GIG yng Nghymru, y rheolaeth arno, ynghyd â'r stiwardiaeth gyffredinol ar gronfeydd y GIG. Mae'r mwyafswm helaeth o gyllid y GIG yn cael ei ddarparu ar ffurf cymorth grant heb ei neilltuo. Mae hyn yn galluogi'r GIG i gyflawni ei rwymedigaethau statudol a bodloni blaenoriaethau lleol. Mae cyllid grant wedi'i neilltuo yn y sector hwn yn cael ei ddefnyddio i gyflawni gweithgareddau penodol er mwyn bodloni amcanion polisi Llywodraeth Cymru.

3.16. Fel rhan o'r gwelliannau mewn adrodd a ddisgrifiwyd yn gynharach, mae Llywodraeth Cymru wedi pennu pob cyllid wedi'i neilltuo i sefydliadau sy'n gysylltiedig ag iechyd. Canlyniad hyn yw fod y cymorth seilwaith ar gyfer ymchwil a datblygu yn y GIG wedi'i ailddosbarthu'n gywir, gan symud o grantiau wedi'u neilltuo i grantiau heb eu neilltuo. Roedd yna hefyd rai amrywiannau bychain i ffigurau a ddarparwyd gydol y ddwy flynedd ariannol, yn ogystal ag amrywiannau cyllid blynyddol. Mae enghreifftiau o grantiau wedi'u neilltuo i'r GIG yn cynnwys y grantiau hynny ar gyfer astudiaethau Ymchwil a Datblygu penodol, a hefyd elfen ar gyfer rhaglenni gwella iechyd.

c) Y Llywodraeth Ganolog a Chorfforaethau Cyhoeddus

3.17. Mae Llywodraeth Cymru - i ddibenion penodol - yn ariannu nifer o sefydliadau sydd yn gysylltiedig â'r Llywodraeth Ganolog neu sy'n Gorfforaethau Cyhoeddus, er enghraifft yr Adran Gwaith a Phensiynau, Cyngor y Gweithlu Addysg, yr Adran Iechyd, Gwasanaeth Carchardai Ei Mawrhydi a Swyddfa Archwilio Cymru. Mae'r

gostyngiad yn y cyllid a ddynodir ar gyfer y categori hwn yn ganlyniad i ailddosbarthu elfennau o'r cyllid ar ffurf grantiau heb eu neilltuo, e.e. Comisiynwyr Cymru.

d) Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru

3.18. Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid ar gyfer cyrff amrywiol a elwir ar y cyd yn Gyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru. Mae'r rhain yn cynnwys Chwaraeon Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, Cyngor Celfyddydau Cymru a Chyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru. Mae'r cyllid craidd ar gyfer Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru yn cael ei ddosbarthu fel cymorth grant, sy'n gyllid heb ei neilltuo. Mae'r cyllid wedi'u neilltuo y manylir arno isod yn ymwneud â gweithgareddau sy'n ychwanegol at y grant craidd hwn.

3.19. Roedd y cynnydd yn y cyllid yn 2014/15 ar gyfer Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru yn ganlyniad yn bennaf i gynnwys Cyngor Gofal Cymru o dan y categori hwn. Yn ogystal â hyn, cafodd nifer o grantiau wedi'u neilltuo mawr eu darparu i Gyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru, yn cynnwys Parc Rhanbarthol y Cymoedd, grantiau Buddsoddi i Arbed, y Gronfa Datblygu Cynaliadwy, y Grant Gwella Hawliau Tramwy a'r Rhaglen Llythrennedd Corfforol ar gyfer Chwaraeon Cymru.

e) Cyllid i Addysg

3.20. Mae cyllid grant wedi'i neilltuo nid yn unig yn cael ei dalu'n uniongyrchol i ysgolion, colegau a sefydliadau addysg uwch, ond hefyd yn anuniongyrchol trwy'r trydydd sector, sefydliadau preifat ac Awdurdodau Lleol, sy'n cael eu cynnwys o dan yr adrannau perthnasol yn yr adroddiad hwn. Er nad yw'r union wariant a ddarperir gan Awdurdodau Lleol ar addysg yn cael ei fesur ar wahân, caiff ei gynnwys o danategori'r Awdurdodau Lleol (paragraff 3.14). Mae nifer o weithgareddau wedi cael eu hailgategoreiddio o grant i gaffael, ac maent bellach yn cael eu gweinyddu o dan gontract.

Y Sector Preifat

3.21. Mae cyllid grant i fusnesau yn anelu at wella'r economi. Mae'n cynnwys amrywiaeth eang o weithgareddau, gan gynnwys dechrau busnes, adfywio, mentrau arbed egni, hyfforddiant a thwristiaeth. Mae'r cyllid grant a ddarparwyd ar gyfer y sector hwn yn 2014/15 yn cynrychioli cynnydd o 17% ar y flwyddyn ariannol flaenorol. Mae hyn yn amlygu ymrwymiad parhaus Llywodraeth Cymru, mewn cyfnod o leihau cyllidebau, i gefnogi busnesau i gynyddu twf economaidd yng Nghymru.

Y Trydydd Sector

3.22. Diffinnir y trydydd sector fel cyrff annibynnol ac anllywodraethol, sy'n cael eu sefydlu'n wirfoddol gan ddinasyddion a gaiff eu cymell gan yr awydd i hyrwyddo amcanion cymdeithasol, diwylliannol neu amgylcheddol, ac sy'n ymrwymedig i ailfuddsoddi eu gwargedion yn eu hamcanion. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod gan y trydydd sector ran bwysig iawn i'w chwarae yn y gwaith o'i chynorthwyo i wireddu ei hamcanion o dan ei Rhaglen Lywodraethu. Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid grant wedi'i neilltuo i'r trydydd sector.

3.23. Mae'r gostyngiad dywededig mewn cyllid grant i'r trydydd sector yn barhad o'r tuedd ar i lawr o leihau cyllidebau, ac yn adlewyrchu amrywiaeth o amgylchiadau ledled sawl adran yn Llywodraeth Cymru. Mae'r sefyllfa economaidd gyffredinol a'r gostyngiad yng nghyllid Llywodraeth y DU ar gyfer Cymru wedi cael effaith anochel ar gyllid ledled pob sector. Bydd y ffigurau sy'n cynnwys cyfanswm y cyllid i'r trydydd sector, gan gynnwys lle defnyddiwyd caffael fel y cyfrwng ariannu yn hytrach na grantiau, yn cael eu cyhoeddi ar wahân yn yr Adroddiad Blynyddol ar Gynllun y Trydydd Sector.

Astudiaeth Achos: Coetir Cymunedol Coed y Bont

Mae cymorth gan Gronfa Ardoll Agregau Llywodraeth Cymru wedi galluogi Cymdeithas Coetir Cymunedol Pontrhydfendigaid i ddatblygu 24.5 hectar o goetir.

Mae prosiect cymunedol Coetir Cymunedol Coed y Bont wedi golygu datblygu safle a oedd mewn bodolaeth er mwyn creu coetir cymunedol, ynghyd â llwybrau, pyllau bywyd gwyllt ac ardal bicnic.

Y prif amcan oedd sicrhau mynediad i'r coetir ar gyfer pobl leol ac ymwelwyr i'r ardal, ynghyd â rheoli'r coetir er mwyn gwella ei fioamrywiaeth. Mae plant a phobl ifanc lleol wedi bod yn rhan o'r gwaith o adeiladu blychau adar, ystlumod a phathewod, ac mae rhaglen addysg, sy'n cynnwys cyfres o ddigwyddiadau a gweithgareddau, bellach wedi hen sefydlu.

Mae'r prosiect wedi sbarduno'r gymuned ac wedi arwain at gynnydd yn nifer y gwirfoddolwyr lleol sy'n gweithio yn y coetir, ynghyd ag yn nifer y twristiaid sy'n ymweld â'r ardal. Mae'r coetir bellach wedi hen sefydlu fel dosbarth byw ar gyfer plant lleol.

(ii) CYLLID GAN WEFO

3.24. Mae'r adran hon yn delio â'r cyllid a ddarperir yn uniongyrchol i sefydliadau gan WEFO.

3.25. Y Comisiwn Ewropeaidd sy'n gosod y polisi a'r blaenoriaethau ar gyfer y cyllid y mae'n ei ddarparu i Gymru. Yn dilyn trafodaethau o fewn y blaenoriaethau hyn, gallodd WEFO sicrhau symudiad sylweddol yn safbwyntiau cychwynnol y Comisiwn ar bwyntiau amrywiol. Mae'r Rhaglenni Gweithredol ar gyfer 2014-2020 bellach wedi'u cymeradwyo gan y Comisiwn Ewropeaidd, ac mae WEFO wedi dechrau'n llwyddiannus ar y gwaith o gymeradwyo ceisiadau am grantiau ar gyfer y cylch newydd hwn o gyllid.

3.26. Gan fod gweithrediadau sy'n cael eu hariannu gan WEFO fel arfer yn gydweithredol eu natur, mae'r mwyafrif helaeth o weithrediadau yn cynnwys sefydliad arweiniol (noddwr) a nifer o bartneriaid o sawl sector. Mae Ffigur 11 yn dangos gwariant WEFO yn 2014/15 wedi'i ddyrannu yn erbyn sector y prif noddwr.

Ffigur 11: Gwariant Grant yr UE yn ôl Sector ar gyfer Blwyddyn Ariannol 2014/15

Sector	Gwariant (£m)
Addysg Uwch ac Addysg Bellach	64.2
Llywodraeth Leol	48.1
Preifat	4.7
Cyhoeddus Arall	10.6
Trydydd	11.0
Llywodraeth Cymru	108.1
Cyfanswm	246.7

Ffynhonnell: WEFO, 31/08/2015

3.27. Dyrennir y mwyafswm o'r cyllid i Lywodraeth Cymru er mwyn cyflawni blaenoriaethau Llywodraeth Cymru. Mae trosglwyddo'r cyllid hwn o Lywodraeth Cymru i drydydd partïon yn ddarostyngedig i graffu gan WEFO a'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau fel ei gilydd. Mae'r cyllid grant a ddarperir i drydydd partïon gan Lywodraeth Cymru trwy ddefnyddio cronfeydd WEFO, eisoes wedi'i gynnwys yn y data ariannol yr adroddwyd arno'n flaenorol ar gyfer y sector perthnasol.

3.28. Mewn sawl achos, nid y prif noddwr ar gyfer prosiect yw'r corff sy'n cyflawni'r prosiect. Mae cael noddwr arweiniol o'r sector cyhoeddus yn sicrhau bod y set benodol o sgiliau sydd ei hangen ar gyfer prosiectau a ariennir gan yr UE yn cael ei chefnogi'n effeithiol, a bod y cyflawni gwirioneddol yn cael ei gaffael. Mae hyn yn hanfodol ar gyfer ymgysylltiad y sector preifat oherwydd, heb ymarfer caffael tryloyw, ni fyddai gan y corff cyflawni gyfle o gwbl i wneud elw, a phrin fyddai ei gymhelliad i ymgysylltu yn y prosiectau. Ledled y rhaglenni, mae tua 60%, yn ôl gwerth y contractau a gaffaelir, yn mynd i'r sector preifat, ac mae 17% arall yn mynd i'r trydydd sector.

ADRAN 4: Y CAMAU NESAF AR GYFER RHEOLI GRANTIAU**Llywodraeth Cymru**

4.0. Mae'r gweithgareddau canlynol yn arfaethedig:

- **System TG PayGrants** - Bydd y system TG well hon yn cael ei chyflwyno i swyddogion Llywodraeth Cymru erbyn diwedd 2015/16. Bydd hyn yn cynnwys hyfforddiant ymarferol er mwyn sicrhau defnydd cywir o'r system
- **Hyfforddiant Grantiau** - Bydd mwy o becynnau hyfforddi yn cael eu datblygu, gan gynnwys sesiynau rhyngweithiol byr a modiwlau hyfforddi yn seiliedig ar gyfrifiadur. Parheir i ddarparu hyfforddiant ledled Cymru

- **Archwiliadau lechyd Grantiau** - Bydd y broses ddiwygiedig yn parhau i archwilio 20 grant y mis, a bydd cymorth yn cael ei ddarparu er mwyn rhoi gwelliannau ar waith lle bo angen; a
- **Gwasanaethau ar y Cyd** - Bydd Llywodraeth Cymru yn archwilio'r posibilrwydd o weithredu dull gwasanaethau ar y cyd o reoli grantiau er mwyn mynd i'r afael â'r newidiadau ehangach gofynnol.

WEFO

4.1. Mae'r gweithgareddau canlynol yn arfaethedig:

- **Cofrestr Risgiau Gwrth-dwyll WEFO** – O dan raglenni 2014-2020 y Cronfeydd Strwythurol, mae'n ofynnol fod WEFO, yn unol â'r rheoliadau, yn datblygu ac yn gweithredu cofrestr risgiau i reoli twyll o fewn yr Awdurdod Rheoli ac o ran derbynyddion cyllid yr UE. Mae swyddogion WEFO wedi datblygu cofrestr risgiau yn seiliedig ar dempled a ddarparwyd gan y Comisiwn Ewropeaidd. Mae'r gofrestr risgiau wedi'i hehangu i gynnwys rheolaethau mewn perthynas â Chyrrff Cyfryngol, ac mae bellach yn y camau olaf o gael ei gweithredu'n llawn, gyda'r disgwyl y bydd hyn yn digwydd ddiwedd mis Ionawr 2016.
- **ARACHNE** – Yn gynnar yn 2015, ymrwymodd WEFO i weithredu ARACHNE, sef Erfyn Cloddio Data TG, a ddatblygwyd gan y Comisiwn Ewropeaidd ac a fydd yn chwarae rhan ganolog yn y gwaith o adnabod twyll posibl a gwrthdaro buddiannau. Bydd ARACHNE yn ategu Cofrestr Risgiau Gwrth-dwyll WEFO, a bydd y feddalwedd yn cael ei gosod ar gyfer nifer o ddefnyddwyr a nodwyd yn gynnar yn 2016. Mae hyfforddiant wedi'i drefnu ar gyfer canol mis Ionawr, a disgwylir y bydd ARACHNE yn chwarae rhan yn y gwaith o ddatblygu gweithrediadau newydd, a hefyd yn cynorthwyo mewn ymchwiliadau ac adolygiadau sy'n deillio o chwythwyr chwiban, timau archwilio, ymweliadau arolygu WEFO ei hun, cyfarfodydd adolygu, ac adroddiadau gan drydydd partion eraill.